

Συγγραφέας: Αγαθοπούλου Ελένη

ΕΠΙΠΕΔΟ Γ1

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Διαβάζετε σε ένα διαδικτυακό περιοδικό το παρακάτω άρθρο για τις σχέσεις μεταξύ γονέων και εφήβων. Θέλετε να δώσετε έναν τίτλο σε καθεμιά από τις παραγράφους του, για να το επεξεργαστείτε καλύτερα. Στον πίνακα μετά το κείμενο σημειώστε δίπλα στους τίτλους τον αριθμό της παραγράφου που αντιστοιχεί στον τίτλο που επιλέγετε, όπως στο παράδειγμα.

Προσέξτε: υπάρχουν ΤΡΕΙΣ (3) τίτλοι που δεν ταιριάζουν σε καμία παράγραφο.

0.	Η εφηβεία, αυτή η περίοδος μετάβασης από την παιδική στην ενήλικη ζωή, γεμάτη αλλαγές, αναταράξεις, μεταπτώσεις, απώλειες αλλά και πολύ σημαντικές κατακτήσεις, είναι σίγουρα περίοδος προβληματισμού στις πιο ήπιες περιπτώσεις, εξέγερσης και δυνατής σύγκρουσης στις πιο έντονες. Για καμιά άλλη ηλικία δεν ανησυχούν τόσο πολύ οι γονείς, οι οποίοι πολύ συχνά, μισοαστεία μισοσοβαρά, εκφράζουν αυτή τους την ανησυχία από την πολύ τρυφερή ηλικία των παιδιών τους: «Αν κάνει έτσι τώρα στα πέντε του, φαντάσου τι μας περιμένει στην εφηβεία!», «Προσπαθώ από τώρα να βάλω κάποιους περιορισμούς, για να αποφύγουμε στην εφηβεία τα χειρότερα...», «Ως τώρα καλά τα πήγαμε, τώρα που έρχεται η εφηβεία να δούμε τι μας περιμένει».
----	---

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

1.	Η επικοινωνία, ομολογουμένως δύσκολη και γεμάτη εμπόδια πολλές φορές, είναι αναγκαία (αν και διαφορετικού είδους) κατά την εφηβεία, σχεδόν όσο και κατά τους πρώτους μήνες της ζωής του παιδιού. Τι μπορούν, όμως, να κάνουν οι γονείς απέναντι σε αυτούς τους συχνά τόσο δυσπρόσιτους εφήβους, που άλλοτε αποτραβιούνται στη σιωπή τους και απομονώνονται και άλλοτε εξεγείρονται με τεράστια ορμή στην παραμικρή παρατήρηση που τους γίνεται; Ας δούμε μία-μία μερικές από τις πιο δύσκολες «στιγμές» της επικοινωνίας με έναν/μία έφηβο/η.
2.	Στην προεφηβεία, συνήθως, εκεί γύρω στην ηλικία των 11-12 ετών, αρκετά παιδιά αρχίζουν, διστακτικά στην αρχή και πιο έντονα καθώς μεγαλώνουν, να μιλάνε άσχημα στους γονείς τους, κυρίως βέβαια όταν θυμώσουν, συγκρουστούν, νευριάσουν. Ιδιαίτερα όταν αυτή η συμπεριφορά πρωτοεμφανίζεται, τα παιδιά τρομάζουν και τα ίδια με το θράσος τους, γιατί, όσο θυμωμένα κι αν είναι με τους γονείς τους, δεν παύουν να είναι γι' αυτά οι πιο σημαντικοί άνθρωποι. Σε καμία περίπτωση η συμπεριφορά αυτή δεν πρέπει να αντιμετωπιστεί με χαλαρότητα και να επιτραπεί με το σκεπτικό «Ας κάνουμε ότι δεν ακούμε, δεν το εννοεί». Οι έφηβοι έχουν ανάγκη από όρια και ζητάνε από εμάς να τους δείξουμε ότι περιμένουμε να μας σέβονται όπως τους σεβόμαστε κι εμείς (που είναι επίσης απαραίτητο). Κοφτά και χωρίς ενδοιασμούς, αλλά και χωρίς μακροσκελή κηρύγματα, υπερβολές και δαιμονοποιήσεις, πρέπει να τους δείξουμε ότι δεν ανεχόμαστε αυτή τη συμπεριφορά.
3.	Η επικοινωνία με τους εφήβους είναι τόσο δύσκολη, επειδή οι έφηβοι είναι διχασμένοι: Από τη μια νιώθουν ότι θέλουν να στείλουν στο φεγγάρι τους γονείς τους κι από την άλλη έχουν τεράστια ανάγκη από τη σταθερότητα που αυτοί τους παρέχουν, ακριβώς επειδή οι ίδιοι αισθάνονται «τη γη να τρέμει κάτω από τα πόδια τους». Όποιο, λοιπόν, κι αν είναι το παιδαγωγικό μας «ύφος», αυστηρό ή επιεικές, φιλικό ή αυταρχικό, αυτό που έχει σημασία είναι να είμαστε όσο μπορούμε πιο σταθεροί και σίγουροι απέναντί τους σχετικά με αυτά που περιμένουμε, που απορρίπτουμε, που επιθυμούμε, που χαιρόμαστε σε αυτούς.

4.	Ένα δύσκολο παιχνίδι επικοινωνίας με τους εφήβους είναι αυτό της «σωστής απόστασης». Οι έφηβοι έχουν ανάγκη από περισσότερο ιδιωτικό χώρο, ο οποίος μάλιστα έχει μια ιερότητα που δεν υπάρχει σε άλλες ηλικίες. Έτσι, οι ερωτήσεις των γονιών εκλαμβάνονται συχνά σαν ανεπιθύμητες εισβολές στον ιδιωτικό αυτό χώρο. Οι γονείς πρέπει να καταλάβουμε ότι δεν μπορούμε πια να ξέρουμε όλα όσα συμβαίνουν στη ζωή τους με κάθε λεπτομέρεια. Δεν πρέπει, όμως, να αφήσουμε να μας επιβληθεί η σιωπή σαν νόμος. Έστω για πρακτικά θέματα, όπως τι ώρα θα γυρίσει, πού θα βρίσκεται αν αργήσει το βράδυ, δικαιούμαστε να έχουμε απάντηση.
5.	Πολλοί έφηβοι, εξαιτίας της ανάγκης τους να ταυτιστούν πλέον περισσότερο με τους συνομηλίκους τους και λιγότερο με την οικογένειά τους, ντύνονται άλλοτε προκλητικά, άλλοτε ατημέλητα, άλλοτε εκκεντρικά. Φυσικά δεν μπορούμε να περιμένουμε να ντύνεται όπως θα άρεσε σε εμάς τους γονείς, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι «απαγορεύεται» να πούμε την άποψή μας για την εμφάνιση του παιδιού μας, ειδικά όταν αυτή είναι κραυγαλέα: Ένα παιδί που κυκλοφορεί σχεδόν μεταμφιεσμένο θα ένιωθε σαν να μην το βλέπουν, αν οι δικοί του δεν έλεγαν τίποτε για την αμφίεσή του. Όσον αφορά το σχολείο και τους βαθμούς, όσο κι αν διαμαρτύρονται, οι έφηβοι έχουν ανάγκη να νιώθουν ότι οι γονείς τους ενδιαφέρονται, ότι ανησυχούν και συζητούν μαζί τους τυχόν δυσκολίες και ψάχνουν να βρουν τρόπους αντιμετώπισης των δυσκολιών αυτών.

χ	Εν αναμονή του χάους	0
	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ	
α	«Και ξαφνικά άρχισε να μου μιλάει άσχημα... »	
β	Αντιμετωπίστε τους εφήβους με σταθερότητα	
γ	«Δεν τολμάμε να μιλήσουμε πια για θέματα όπως το σχολείο και οι βαθμοί, τα ρούχα, η εμφάνισή τους...»	

δ	«Όλα τα κάνω στραβά, δέχομαι κριτική για τα πάντα»	
ε	Αναζητώντας διαύλους επικοινωνίας	
στ	«Αισθάνεται συνέχεια, ή τουλάχιστον έτσι λέει, ότι δεν τον/την καταλαβαίνουμε...»	
ζ	«Είναι σαν να μην υπάρχει στο σπίτι, κλείνεται στο δωμάτιό του/της κι εξαφανίζεται...»	
η	«Ρωτάω και δεν παίρνω απάντηση»	

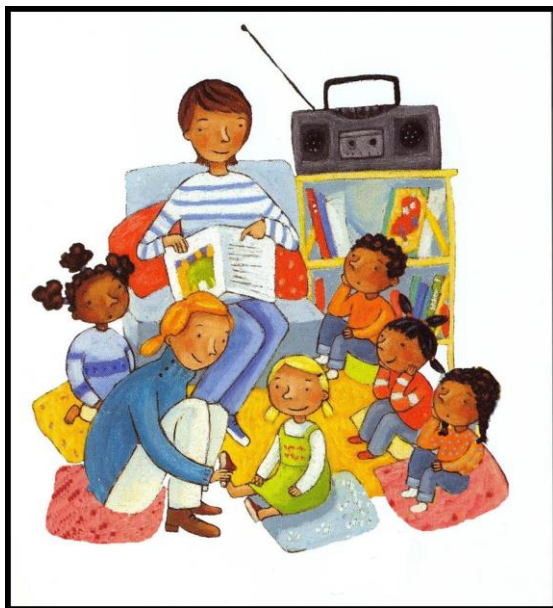
Λύση

χ	Εν αναμονή του χάους ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ	0
α	«Και ξαφνικά άρχισε να μου μιλάει άσχημα... »	2
β	Αντιμετωπίστε τους εφήβους με σταθερότητα	3
γ	«Δεν τολμάμε να μιλήσουμε πια για θέματα όπως το σχολείο και οι βαθμοί, τα ρούχα, η εμφάνισή τους...»	5
δ	«Όλα τα κάνω στραβά, δέχομαι κριτική για τα πάντα»	
ε	Αναζητώντας διαύλους επικοινωνίας	1
στ	«Αισθάνεται συνέχεια, ή τουλάχιστον έτσι λέει, ότι δεν τον/την καταλαβαίνουμε...»	
ζ	«Είναι σαν να μην υπάρχει στο σπίτι, κλείνεται στο δωμάτιό του/της κι εξαφανίζεται...»	
η	«Ρωτάω και δεν παίρνω απάντηση»	4

Πηγή: <http://www.vita.gr/psixologia/article/8407/qoneis-efhboi-mporoy-n-na-epikoinwnhsoyn/>

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

Θα ακούσετε δύο (2) φορές μέρος μιας ραδιοφωνικής εκπομπής στην οποία κάποιος ειδικός απαντάει σε ερωτήσεις ακροατών σχετικά με το ρόλο των παραμυθιών στον παιδικό ψυχισμό. Αυτά που ακούτε σας ενδιαφέρουν και κρατάτε σύντομες σημειώσεις (2-5 λέξεις), όπως στο παράδειγμα.

0. Τα παραμύθια παίζουν σημαντικό ρόλο στον ψυχισμό των παιδιών και στη καλλιέργειά του, γιατί εμπεριέχουν στοιχεία και χαρακτήρες με τα οποία το παιδί ταυτίζεται και μέσα από τα οποία εκφράζει και διαχειρίζεται ασυνείδητα κομμάτια _____.
1. Μερικές φορές το παιδί μπορεί να ταυτίζεται με το «τέρας του παραμυθιού» για _____.
2. Περισσότερο καταφεύγουν στη φαντασία τα παιδιά που δυσκολεύονται να εκφραστούν είτε λόγω λεκτικών δυσκολιών είτε γιατί δυσκολεύονται συναισθηματικά να μιλήσουν με ειλικρίνεια για _____.
3. Συνήθως, οι αλλαγές σε ένα παραμύθι που θέλει να κάνει το παιδί, η έντονη συμπάθειά του και η προσκόλληση σε μια ιστορία ή η απέχθειά του _____ από τον ψυχισμό του παιδιού αλλά και τη ζωή του.
4. Ο τρόπος με τον οποίο κάποιος αφηγείται ένα παραμύθι είναι και αυτός πολύ σημαντικός _____ το παραμύθι

αυτό για να χτίσει τον ψυχισμό του και να εμπλουτίσει τον εσωτερικό του κόσμο.

5. Παραμύθι για τα παιδιά δεν είναι μόνο το κείμενο, οι λέξεις και οι εικόνες, αλλά και η _____ επενδεδυμένη διαδικασία που αναπτύσσει και συντηρεί το δικό της δυναμικό.
6. Ο χρόνος που θα αφιερώσει ο γονιός και ο τρόπος _____ μπορεί κάποιες φορές να είναι σαφώς σημαντικότερος από την ιστορία και τους χαρακτήρες του παραμυθιού.
7. Να βλέπουμε το παραμύθι σαν μια ζωντανή συμμετοχική διαδικασία με δική της δυναμική και περιθώριο _____ και βέβαια σαν ένα μέσο συναισθηματικής επικοινωνίας μεταξύ του παιδιού και του αφηγητή του παραμυθιού.
8. Βασικό ρόλο παίζει η αφήγηση και η σχέση του παιδιού με αυτόν που αφηγείται το παραμύθι –το _____ δηλαδή.
9. Η ανάγνωση του παραμυθιού καθοδηγεί στην _____ την ψυχή των παιδιών;
10. Αν το παιδί, για παράδειγμα, στις ιστορίες με τα τρία γουρουνάκια σχολιάζει στη μαμά του ότι αυτά δεν καταφέρνουν να προστατευτούν από τον κακό λύκο, ή μαλώνουν συνέχεια μεταξύ τους, ή ότι ο κακός λύκος είναι _____, τότε αυτό το παιδί μάλλον εκφράζει εσωτερικές ανασφάλειες.

Λύση

0. του ψυχισμού του
1. να εκτονώσει το θυμό του
2. το πώς αισθάνονται
3. γι' αυτή μαρτυρούν στοιχεία
4. στο πώς το παιδί θα χρησιμοποιήσει
5. πράξη της αφήγησης σαν μια συναισθηματικά
6. με τον οποίο θα εμπλακεί στο παραμύθι
7. εξέλιξης, πειραματισμού
8. τελετουργικό του παραμυθιού
9. εξελικτική της πορεία
10. ισχυρότερους των καλύτερών τους προσπαθειών

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Σήμερα θα μας απασχολήσει το ερώτημα «Ποιος ο ρόλος των παραμυθιών στον ψυχισμό των παιδιών;»

Πρώτα πρώτα τα παραμύθια παίζουν σημαντικό ρόλο στον ψυχισμό των παιδιών και στην καλλιέργειά του, γιατί εμπεριέχουν στοιχεία και χαρακτήρες με τα οποία το παιδί ταυτίζεται και μέσα από τα οποία εκφράζει και διαχειρίζεται ασυνείδητα κομμάτια του ψυχισμού του. Το παραμύθι, επειδή είναι ένας κόσμος φανταστικός, δημιουργεί το περιθώριο στα παιδιά να αφεθούν σε κομμάτια του ψυχισμού τους που έξω από το παραμύθι μπορεί να φαντάζουν απειλητικά ή απίθανα. Για παράδειγμα, το «τέρας» του εκάστοτε παραμυθιού μπορεί να είναι ένας χαρακτήρας με τον οποίο ένα θυμωμένο παιδί μπορεί να ταυτιστεί για να εκτονώσει το θυμό του. Εξίσου, μπορεί να χρησιμοποιήσει αυτό το χαρακτήρα για να προβάλει επάνω του τα στοιχεία κάποιου προσώπου απ' την πραγματική του ζωή, προσώπου που εμφανίζεται στο παιδί ως απειλητικό.

Μέσα από το παραμύθι και τη φαντασία λοιπόν, δίνεται η δυνατότητα στο παιδί να παλέψει με το «τέρας» και να το νικήσει, κάτι που δεν θα μπορούσε ίσως να κάνει στην καθημερινότητά του. Δεν είναι δε τυχαίο που στη φαντασία καταφεύγουν εντονότερα παιδιά με δυσκολία να βάλουν τα συναισθήματά τους ξεκάθαρα σε λέξεις, είτε γιατί έχουν λεκτικές δυσκολίες, είτε γιατί θα τους ήταν συναισθηματικά δύσκολο να μιλήσουν με ειλικρίνεια για το πώς αισθάνονται. Τα παραμύθια λειτουργούν βάσει των προβολικών μηχανισμών του ανθρώπινου ψυχισμού, των διαδικασιών δηλαδή μέσα από τις οποίες κανείς προβάλλει σε μια ιστορία στοιχεία από τη δική του ζωή και τον εσωτερικό του κόσμο. Μέσω αυτής της διαδικασίας προκύπτουν και ταυτίσεις με τους ήρωες των παραμυθιών ή με τα γεγονότα όπως διαδραματίζονται σε αυτά. Το παιδί ενδέχεται να ταυτιστεί και με το τέλος μιας ιστορίας ή να θελήσει να την αλλάξει.

Συνήθως, οι αλλαγές σε ένα παραμύθι που θέλει να κάνει το παιδί, η έντονη συμπάθειά του και η προσκόλληση σε μια ιστορία ή η απέχθειά του γι' αυτή μαρτυρούν στοιχεία από τον ψυχισμό του παιδιού αλλά και τη ζωή του. Αν το παιδί, για παράδειγμα, στις ιστορίες με τα τρία γουρουνάκια σχολιάζει στη μαμά του ότι αυτά δεν καταφέρνουν να προστατευτούν από τον κακό λύκο, ή μαλώνουν συνέχεια μεταξύ τους, ή ότι ο κακός λύκος είναι ισχυρότερος των καλύτερών τους προσπαθειών, τότε αυτό το παιδί μάλλον εκφράζει εσωτερικές ανασφάλειες. Αυτού του είδους οι ανασφάλειες είτε αφορούν τη συνεργασία του και συνύπαρξή του με άλλα παιδάκια ή τα αδέλφια του, είτε την ευνουχιστική και απειλητική παρουσία ενός ατόμου στην οικογένεια ή στο σχολείο. Επίσης ίσως να δηλώνει έναν ιδιαίτερα

εύθραυστο ψυχισμό με εντονότερες ανασφάλειες επιβίωσης, που, για παράδειγμα, θα μπορούσε να έχει ένα άρρωστο ή με άλλους τρόπους ευάλωτο παιδί.

Άλλα δύο ερωτήματα που έχουν τεθεί είναι «Ο κόσμος των παραμυθιών είναι ένα ταξίδι φαντασίας για τα παιδιά;» και «Ποια στοιχεία του παραμυθιού αναπτύσσουν την παιδική φαντασία;»

Όλα τα στοιχεία του παραμυθιού είναι ικανά να αναπτύξουν την παιδική φαντασία. Δεν θα έλεγα ότι υπάρχουν κάποια δυνατότερα από κάποια άλλα. Και η πλοκή, και οι χαρακτήρες αλλά και η έκβαση ενός παραμυθιού προσφέρουν όλα υλικό πλούσιο για το συναισθηματικό κόσμο του παιδιού. Βεβαίως, ο τρόπος που αφηγείται ένα παραμύθι κανείς είναι και αυτός πολύ σημαντικός στο πώς το παιδί θα χρησιμοποιήσει το παραμύθι αυτό για να χτίσει τον ψυχισμό του και να εμπλουτίσει τον εσωτερικό του κόσμο. Το παιδί μπορεί να παρασυρθεί έντονα από τον τόνο και το ύφος της αφήγησης αλλά και από το πόσο ουσιαστικά συμμετέχει ο αφηγητής του, που είναι συνήθως ο γονιός.

Μην ξεχνάμε ότι παραμύθι για τα παιδιά δεν είναι μόνο το κείμενο, οι λέξεις και οι εικόνες, αλλά και η πράξη της αφήγησης σαν μια συναισθηματικά επενδεδυμένη διαδικασία που αναπτύσσει και συντηρεί το δικό της δυναμικό. Δηλαδή, πέρα από την ιστορία, ο χρόνος που θα αφιερώσει ο γονιός και ο τρόπος με τον οποίο θα εμπλακεί στο παραμύθι ενδέχεται κάποιες φορές να είναι σαφώς σημαντικότερος από την ιστορία και τους χαρακτήρες του παραμυθιού. Πρέπει λοιπόν το παραμύθι να το βλέπουμε σαν μια ζωντανή συμμετοχική διαδικασία, με δική της δυναμική και περιθώριο εξέλιξης, πειραματισμού και βέβαια σαν ένα μέσο συναισθηματικής επικοινωνίας μεταξύ του παιδιού και του αφηγητή του παραμυθιού.

Και προχωράμε στο τελευταίο ερώτημα για σήμερα «Καθοδηγεί στην εξελικτική της πορεία την ψυχή των παιδιών η ανάγνωση του παραμυθιού;»

Και βέβαια η ανάγνωση του παραμυθιού καθοδηγεί την ψυχική εξέλιξη των παιδιών, όχι όμως τόσο σαν στεγνή ανάγνωση μιας ιστορίας που το παιδί ενδέχεται να κάνει και μόνο του, αλλά κυρίως σαν τη δυναμική διαδικασία που προανέφερα. Ειδικά στην περίοδο που η ικανότητα του παιδιού να διαβάσει από μόνο του είναι από ανύπαρκτη έως περιορισμένη, το βασικό ρόλο παίζει η αφήγηση και η σχέση με αυτόν που αφηγείται το παραμύθι –το τελετουργικό του παραμυθιού δηλαδή. Σε μεγαλύτερες όμως ηλικίες, όπου το παιδί μπορεί να διαβάσει μόνο του ιστορίες, συνήθως όμως διηγήματα ή νουβέλες, και βέβαια και οι ιστορίες αυτές καθαυτές παίζουν ρόλο στην ανάπτυξη του ψυχισμού. Εκεί βέβαια το παιδί έχει και μεγαλύτερη επιλογή υλικού για ανάγνωση, και οι επιλογές του θα συντελέσουν με διαφορετικό τρόπο στη διαμόρφωση του εσωτερικού του κόσμου. Και πάλι μιλάμε

για μια δυναμική διαδικασία μεταξύ ιστορίας και αναγνώστη, για μια εσωτερική συνομιλία που λαμβάνει χώρα σιωπηλά κατά την ώρα της ανάγνωσης αλλά και ύστερα, όταν το παιδί θα φέρει στο νου του το περιεχόμενο της εκάστοτε ιστορίας που το έχει ελκύσει.

Πηγή: <http://www.talkingcure.gr/talk/15/index.html> (Διασκευή)

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Ελεγχόμενη δραστηριότητα (1)

Στον παρακάτω πίνακα να αντιστοιχίσετε τις λέξεις, έτσι ώστε να δημιουργήσετε συμφράσεις που συχνά χρησιμοποιούνται σε συζητήσεις για κοινωνικά προβλήματα. «**Συμφράσεις**» λέγονται δύο ή περισσότερες λέξεις που τις συναντάμε συχνά **μαζί**. (Βλ. παράδειγμα.)

0. ηθική	→	α) ανταμοιβή
1. ακλόνητη		β) απέχθεια
2. παρωχημένη		γ) επένδυση
3. έντονη		δ) πεποίθηση
4. απειλητική		ε) ανάγκη
5. συναισθηματική		στ) σκέψη
6. χαμηλή		ζ) αντίληψη
7. ανικανοποίητη		η) πρόβλεψη
8. ανεπιθύμητη		θ) προσήλωση
9. δυσοίωνα		ι) παρουσία
10. σταθερή		κ) αυτοεκτίμηση

Λύση

1δ, 2ζ, 3β, 4ι, 5γ, 6κ, 7ε, 8στ, 9η, 10θ

[λεξιλόγιο-αντιστοίχιση-συμφράσεις-κοινωνία]

Ελεγχόμενη δραστηριότητα (2)

Στις παρακάτω προτάσεις να συμπληρώσετε κάθε κενό με 5 από τις 10 συμφράσεις της Ελεγχόμενης δραστηριότητας (1) στην κατάλληλη μορφή, όπως στο παράδειγμα.

0. Όλοι εμείς που ζούμε στη δυτική κοινωνία τρέφουμε την ακλόνητη πεποίθηση ότι η εξέλιξη των παιδιών εξαρτάται, πέρα από τα κληροδοτημένα γονίδια, από τον τρόπο με τον οποίο τα μεγαλώνουν οι γονείς τους.
1. Σήμερα και οι δύο γονείς προσπαθούν να προσφέρουν την καλύτερη διαπαιδαγώγηση στα παιδιά, χωρίς να χωρίζονται οι ρόλοι σύμφωνα με _____ ότι π.χ. μόνο η μητέρα είναι υπεύθυνη.
2. Μια από τις πιο σημαντικές αναζητήσεις των εφήβων είναι η _____ σε ένα πρόσωπο εκτός οικογενείας.

Αν και οι πρώτοι έρωτες είναι τις περισσότερες φορές πλατωνικοί, είναι πολύ σημαντικοί για τη μετέπειτα προσωπική πορεία του ατόμου.

3. Τα άτομα με _____ χαρακτηρίζονται από:
Αισθήματα κατωτερότητας και ανασφάλειας.
4. Η επιμονή έχει να κάνει με τη _____ σε μια πορεία δράσης, σε μια ιδέα, ή σε ένα σκοπό, ιδίως παρά τα εμπόδια, τις δυσκολίες ή την αποθάρρυνση που μπορεί να νιώθουμε.
5. Η σχολική φοβία εκδηλώνεται με πολλούς τρόπους, κυρίως όμως με πλήρη απροθυμία του παιδιού και _____ για το σχολείο, άρνηση προσέλευσης και συμπτώματα αντικοινωνικής συμπεριφοράς.

Λύση

1. παρωχημένες αντιλήψεις
2. συναισθηματική επένδυση
3. χαμηλή αυτοεκτίμηση
4. σταθερή προσήλωση
5. έντονη απέχθεια

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Καθοδηγούμενη δραστηριότητα (1)

Στο παρακάτω κείμενο να συμπληρώσετε τα κενά με συγγενικές λέξεις, δηλαδή λέξεις που προέρχονται από την ίδια γλωσσική οικογένεια (π.χ. εκφράζω, έκφραση, εκφραστικός, ανέκφραστος κτλ.) με αυτές του πίνακα, στην κατάλληλη μορφή, όπως στο παράδειγμα. Μπορείτε να δουλέψετε σε ζευγάρια και να βρείτε τις λέξεις με τη βοήθεια του *Λεξικού της Κοινής Νεοελληνικής*:

http://www.greeklanguage.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/index.html.

**απορρίπτω απόφαση επικρίνω ωφελώ αμφισβητώ επιβραβεύω συγκρούω
όραμα συμβιβάζω εκμεταλλεύομαι συνεπής**

Στην εφηβική ηλικία μπορούμε να συναντήσουμε και πολλά θετικά χαρακτηριστικά. Οι έφηβοι κυρίως είναι αυθόρμητοι και εκφράζουν άμεσα τα συναισθήματά τους. Αυτό φέρνει συχνά **0. συγκρούσεις** με πρόσωπα και θεσμούς (οικογένεια, γονείς, σχολείο). Επιπλέον έχουν ανάγκη από αναγνώριση και 1. _____. Η αδιαφορία από την πλευρά του οικογενειακού και κοινωνικού περιβάλλοντος, όπως και η 2. _____ στάση απέναντί τους, δημιουργεί αισθήματα 3. _____ και απογοήτευση. Είναι ιδεολόγοι και 4. _____. Έχουν ιδανικά και πιστεύουν σε υψηλές αξίες, ονειρεύονται έναν καλύτερο κόσμο απαλλαγμένο από τον 5. _____ και τον κυνισμό που χαρακτηρίζει τις σύγχρονες κοινωνίες των μεγάλων. Επίσης διακρίνονται από 6. _____, ισχυρή θέληση και πάθος σε ό,τι πιστεύουν και υποστηρίζουν. Είναι 7. _____ εξαιτίας της έλλειψης πείρας και του αυθορμητισμού, και τους χαρακτηρίζει επαναστατικότητα, αντικομφορμισμός και τάση για 8. _____. Έχουν κοινωνικές ευαισθησίες. Αντιδρούν στην αδικία και την 9. _____, τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τις σύγχρονες κοινωνίες, την 10. _____ λόγων και πράξεων από την πλευρά των πολιτικών.

Λύση

1. επιβραβεύω → επιβράβευση, 2. επικρίνω → επικριτική 3. απορρίπτω → απόρριψη, 4. όραμα → οραματιστές, 5. ωφελώ → ωφελιμισμός, 6. απόφαση → αποφασιστικότητα, 7. συμβιβάζω → ασυμβίβαστοι, 8. αμφισβητώ → αμφισβήτηση, 9. εκμεταλλεύομαι → εκμετάλλευση, 10. συνεπής → ασυνέπεια

Καθοδηγούμενη δραστηριότητα (2)

Σε συνεργασία με ένα συμμαθητή σας, αποδώστε με μία σύνθετη λέξη καθεμία από τις παρακάτω φράσεις ή προτάσεις που περιγράφουν χαρακτηριστικά ανθρωπίνων χαρακτήρων, συμπεριφορών ή καταστάσεων, χρησιμοποιώντας ως πρώτο συνθετικό ένα από τα παρακάτω και κάνοντας τις αλλαγές που χρειάζονται. Μετά χρησιμοποιήστε αυτές τις λέξεις σε προτάσεις.

επ(ι)-, ευ-, δυσ-, φιλ(ο)-, απ(ο)-, αυτ(ο)-, υπερ-
--

Παράδειγμα

αυτός που πλάθεται εύκολα = εύπλαστος

Οι χαρακτήρες των παιδιών και των νέων είναι ακόμα εύπλαστοι.

1. αυτός που ρέπει σε κάτι, συνήθως κακό
2. αυτός που δεν πιστεύει εύκολα
3. αυτός που αγαπάει την πρόοδο
4. αυτός που σε κάνει να χάνεις το θάρρος σου
5. το να κινείται κάποιος παραπάνω από το κανονικό
6. το να πιστεύει κάποιος στον εαυτό του
7. αυτός που έχει κακούς τρόπους
8. αυτός που μεταβάλλεται εύκολα
9. αυτός που θαυμάζει υπερβολικά τον εαυτό του
10. το να απομακρύνεται κάποιος από το περιβάλλον του, να γίνεται ξένος.

Λύση

1. επιρρεπής
2. δύσπιστος
3. φιλοπρόοδος
4. αποθαρρυντικός
5. υπερκινητικός
6. αυτοπεποίθηση
7. δύστροπος
8. ευμετάβλητος
9. αυτάρεσκος
10. αποξένωση

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Ελεγχόμενη δραστηριότητα (1)

Ένας φίλος σας έχει γράψει μέρος ενός άρθρου για τύπους γονέων και την επίδρασή τους στα παιδιά της οικογένειας. Επειδή, όμως, είναι ξένος, κάνει ακόμη λάθη όταν γράφει και γι' αυτό σας ζητάει να τον βοηθήσετε. Βρείτε τις λάθος λέξεις, διαγράψτε τις και γράψτε τις στο πλαίσιο που είναι δίπλα στη γραμμή της καθεμιάς, όπως στο παράδειγμα.

Προσέξτε: οι λέξεις που πρέπει να βρείτε είναι **ΠΕΝΤΕ (5)**, χωρίς το παράδειγμα.

Υπάρχουν αρκετές μελέτες σχετικά με τις κοινωνικές	
δεξιότητες των παιδιών τα οποία μεγαλώνουν με γονείς που	
ανήκουν με διαφορετικούς τύπους γονέων. Η σύγκριση	σε
μεταξύ διαφόρων ομάδων παιδιών που ανήκαν σε	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ
διαφορετικά αναπτυξιακά στάδια και σε αυτόν τον τομέα	
υποδεικνύει ότι τα παιδιά δημοκρατικών γονέων υπερτερούν	
απέναντι των άλλων ομάδων παιδιών.	
Σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες, τα παιδιά δημοκρατικών	
γονέων αποδεικνύουν πιο κοινωνικά ως προς τις	
σχέσεις τους και με άλλα παιδιά και με τους ενήλικες.	
Τα παιδιά και οι έφηβοι δημοκρατικών γονέων είναι πιο	
υπεύθυνοι κοινωνικά, πιο ανεξάρτητοι και λειτουργικά	
πιο επαρκές από τους άλλους συνομηλίκους τους.	
Η μελέτη της κοινωνικοποίησης του εφήβου στα πλαίσια της	
οικογένειας υπήρξε ιδιαίτερα προσφιλές αντικείμενο έρευνας	
κατά τη διάρκεια της προηγούμενης δεκαετίας. Οι	

περισσότερες σχετικές μελέτες προέκυψαν κυρίως από τις	
έρευνες της Baumrind (1978) σχετικά με τις επιρροές των	
γονέων στη διαμόρφωση της κοινωνικής επάρκειας κατά την	
παιδική ηλικία. Οι πρόσφατες έρευνες υποδηλώνουν ότι ο	
δημοκρατικός τρόπος διαπαιδαγώγηση στους εφήβους	
μειώνει τις τυχόν αρνητικές επιδράσεις της ομάδας των	
συνομηλίκων.	

Λύση

Υπάρχουν αρκετές μελέτες σχετικά με τις κοινωνικές	
δεξιότητες των παιδιών τα οποία μεγαλώνουν με γονείς που	
ανήκουν με διαφορετικούς τύπους γονέων. Η σύγκριση	σε
μεταξύ διαφόρων ομάδων παιδιών που ανήκαν σε	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ
διαφορετικά αναπτυξιακά στάδια και σε αυτόν τον τομέα	
υποδεικνύει ότι τα παιδιά δημοκρατικών γονέων υπερτερούν	
απέναντι των άλλων ομάδων παιδιών.	έναντι
Σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες, τα παιδιά δημοκρατικών	
γονέων αποδεικνύουν πιο κοινωνικά ως προς τις	αποδεικνύονται
σχέσεις τους και με άλλα παιδιά και με τους ενήλικες.	
Τα παιδιά και οι έφηβοι δημοκρατικών γονέων είναι πιο	
υπεύθυνοι κοινωνικά, πιο ανεξάρτητοι και λειτουργικώς	
πιο επαρκείς από τους άλλους συνομηλίκους τους.	επαρκείς
Η μελέτη της κοινωνικοποίησης του εφήβου στα πλαίσια της	

οικογένειας υπήρξε ιδιαίτερα προσφιλής αντικείμενο έρευνας	προσφιλές
κατά τη διάρκεια της προηγούμενης δεκαετίας. Οι	
περισσότερες σχετικές μελέτες προέκυψαν κυρίως από τις	
έρευνες της Baumrind (1978) σχετικά με τις επιρροές των	
γονέων στη διαμόρφωση της κοινωνικής επάρκειας κατά την	
παιδική ηλικία. Οι πρόσφατες έρευνες υποδηλώνουν ότι ο	
δημοκρατικός τρόπος διαπαιδαγώγησης στους εφήβους	διαπαιδαγώγησης
μειώνει τις τυχόν αρνητικές επιδράσεις της ομάδας των	
συνομηλίκων.	

Πηγή: http://www.24wro.eu/2014/03/e_11.html#ixzz33z1nsZF5 (Διασκευή)

Ελεγχόμενη δραστηριότητα (2)

Στον παρακάτω κείμενο να συμπληρώσετε κάθε κενό με την παθητική μετοχή ενός από τα ρήματα στον πίνακα, όπως στο παράδειγμα.

ΠΡΟΣΕΞΤΕ: σημειώστε μόνο **ΜΙΑ (1)** λέξη για κάθε κενό.

**μαζεύω μορφώνω παγώνω σέρνω φοράω τυλίγω ικανοποιώ τρέμω
καλύπτω παρατάω προσβάλω**

Μια ηλικιωμένη γυναίκα περπατούσε στο χιόνι μόνη, **0. παρατημένη**. Περπατούσε ξυπόλητη με 1. _____ βάδισμα, μ' ένα χρωματιστό φουλάρι 2. _____ στο κεφάλι και κρατώντας με τα δυο της χέρια το χωρίς κουμπιά παλτό της 3. _____ στο λαιμό. Σταμάτησε στη στάση και περίμενε το λεωφορείο.

Όταν ήρθε το λεωφορείο, ανέβηκε αργά και με δυσκολία. «Οι άνθρωποι πρέπει να μάθουν ν' αποταμιεύουν», είπε βλέποντάς την ένας επιβάτης που έμοιαζε 4. _____ κι ένας άλλος συμφώνησε: «Σωστά, αν αυτή η γριά αποταμίευε όταν

ήταν νέα, δεν θα υπέφερε σήμερα». Και φαίνονταν και οι δυο 5. _____ για την οξύνοιά τους που έβγαλε τέτοια βαθιά ανάλυση.

Αλλά κάποιος άλλος αισθάνθηκε 6. _____ από τις μουνιούρες των συμπολιτών του. Έβγαλε ένα εικοσάρι από το πορτοφόλι του, περπάτησε στο διάδρομο και το έβαλε στο 7. _____ χέρι της γριούλας. «Πάρε, κυρία, ν' αγοράσεις παπούτσια». Η γριούλα τον ευχαρίστησε κι εκείνος γύρισε στη θέση του.

Στην επόμενη στάση μπήκε στο λεωφορείο ένα παλικάρι. Τ' αυτιά του ήταν 8. _____ με μάλλινο καπέλο και είχε ακριβά ολοκαίνουργια παπούτσια, 9. _____ για πρώτη φορά. Μάζευε λεφτά αρκετό καιρό για να τα αγοράσει και να κάνει εντύπωση στην παρέα. Όταν είδε τα ξυπόλυτα πόδια της ηλικιωμένης, πάγωσε. Έσκυψε, άρχισε να λύνει τα παπούτσια του, και γονάτισε μπροστά της. «Γιαγιά, είπες, βλέπω ότι δεν έχεις παπούτσια. Εγώ έχω κι άλλα». Προσεκτικά κι απαλά σήκωσε τα 10. _____ πόδια και της φόρεσε πρώτα τις κάλτσες κι ύστερα τα παπούτσια του. Η ηλικιωμένη τον ευχαρίστησε συγκινημένη.

Λύση

0. παρατάω → παρατημένη 1. σέρνω → σερνάμενο 2. τυλίγω → τυλιγμένο 3. μαζεύω → μαζεμένο 4. μορφώνω → μορφωμένος, 5. ευχαριστώ → ευχαριστημένοι, 6. προσβάλλω → προσβεβλημένος, 7. τρέμω → τρεμάμενο, 8. καλύπτω → καλυμμένα, 9. φοράω → φορεμένα, 10. παγώνω → παγωμένα

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Καθοδηγούμενη δραστηριότητα (1)

Μαζί με έναν συμμαθητή/μία συμμαθήτριά σας βρείτε πιθανές σχέσεις αντίθεσης μεταξύ των διαπιστώσεων/γεγονότων στη στήλη Α με εκείνες/εκείνα στη στήλη Β που αφορούν κοινωνικά προβλήματα και γράψτε περιόδους που να περιέχουν δευτερεύουσες εναντιωματικές προτάσεις, όπως στο παράδειγμα.

Παράδειγμα

Ο.γ

Παρά τον τερματισμό των πολεμικών συρράξεων, νέα κύματα προσφύγων φτάνουν στις γειτονικές χώρες./Ερχονται νέα κύματα προσφύγων από την γειτονική χώρα, αν και τέλειωσε ο πόλεμος εκεί.

Αντιθετικοί σύνδεσμοι: μολονότι, μολαταύτα, όχι μόνο, αλλά και, ωστόσο, κτλ.

A

0. τερματισμός των πολεμικών συρράξεων
1. τυπική ισονομία μεταξύ των δύο φύλων
2. παιδιά που εργάζονται νυχθημερόν
3. έλλειψη εργατικών χεριών στην ύπαιθρο
4. αυστηρός έλεγχος ναρκωτικών ουσιών
5. λιγότερες γυναίκες απ' ό,τι άντρες σε διευθυντικές θέσεις

B

- α) απαγορευτικές διατάξεις
- β) αύξηση ποσοστών μετανάστευσης
- γ) νέα κύματα προσφύγων
- δ) περισσότερες γυναίκες απ' ό,τι άνδρες πτυχιούχοι στην Ελλάδα
- ε) χαμηλότερες οι γυναικείες από τις αντρικές αμοιβές
- στ) νέες ναρκωτικές ουσίες στην παράνομη αγορά

Λύση

1ε, 2α, 3β, 4στ, 5δ

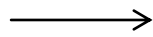
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Καθοδηγούμενη δραστηριότητα (2)

Μαζί με έναν συμμαθητή/μια συμμαθήτριά αντιστοιχίστε τις φράσεις της στήλης Α με τις φράσεις της στήλης Β, έτσι ώστε να γράψτε περιόδους με κύριες και δευτερεύουσες προτάσεις, χρησιμοποιώντας τους εξής συνδέσμους: **ωστόσο, όσο, σαν, αφότου, άμα, έτσι και**, όπως στο παράδειγμα.

Παράδειγμα

0. πόλεμος

γ) κύματα προσφύγων

Όσο συνεχίζεται ο πόλεμος δεν πρόκειται να σταματήσουν τα κύματα προσφύγων προς τις γειτονικές πόλεις./Τα κύματα προσφύγων προς τις γειτονικές πόλεις δεν πρόκειται να σταματήσουν όσο συνεχίζεται ο πόλεμος

A

0. πόλεμος
1. φτώχεια
2. αλκοολισμός
3. ανάπτυξη
4. ημιμάθεια
5. αυστηρή νομοθεσία

B

- α) φοροδιαφυγή
- β) νέες θέσεις εργασίας
- γ) κύματα προσφύγων
- δ) ενδοοικογενειακά προβλήματα
- ε) προκαταλήψεις
- στ) παιδική εργασία

Λύση

1στ, 2δ, 3β, 4ε, 5α

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Επικοινωνιακή δραστηριότητα

Ένας φίλος σας ενδιαφέρεται να προσφέρει εθελοντική κοινωνική εργασία και σας ρωτάει σε ποιους τομείς νομίζετε ότι θα μπορούσε να συνεισφέρει ουσιαστικά. Γράψτε του ένα γράμμα με τις προτάσεις σας, αιτιολογώντας τες. (300 λέξεις)

Παραδείγματα: *Συντροφιά σε ηλικιωμένους, βοήθεια σε άτομα με ειδικές ανάγκες, αιμοδοσία*

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

Να δίνεις συμβουλές

Επικοινωνιακή δραστηριότητα κατά ομάδες

Συμμετέχετε σε μια ομάδα περιοδικού και σας ζητούν να γράψετε ένα άρθρο με συμβουλές σχετικά με το πώς θα μπορούσαμε να συνεισφέρουμε κοινωνικά με τη συμμετοχή μας σε εθελοντικές οργανώσεις. Συζητάτε με άλλα μέλη της ομάδας για να αποφασίσετε ποιοι είναι οι σημαντικότεροι τομείς στους οποίους μπορεί κάποιος να δραστηριοποιηθεί εθελοντικά και προτείνετε ανάλογες συμβουλές.

